

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Міждисциплінарний підхід в психофармакології

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Освітньо-професійна програма	Психологія забезпечення ментального здоров'я
Кафедра	Клінічної психології
Кількість кредитів	3.5 кредити ЄКТС
Форма контролю	Залік
Мова викладання	Українська
Розробники курсу	Світлана Полшкова
Контактна інформація	Svitlana.polshkova@gmail.com

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

	Курс спрямований на формування у здобувачів цілісного розуміння психофармакологічного лікування в контексті взаємодії медицини, клінічної психології, психотерапії та соціальних наук. У межах курсу розглядаються біологічні механізми дії психотропних препаратів, клінічні показання та обмеження їх застосування, а також психологічні, поведінкові й соціальні чинники, що впливають на ефективність фармакотерапії. Особлива увага приділяється ролі психолога у мультидисциплінарній команді: розумінню фармакологічних рішень лікаря, моніторингу психічного стану пацієнта, підтримці прихильності до лікування, психоосвіті пацієнтів і родин, а також етичним аспектам міжпрофесійної взаємодії.
	Метою курсу є формування у здобувачів здатності інтегрувати знання з психофармакології у психологічну практику, ефективно взаємодіяти з лікарями-психіатрами та іншими фахівцями системи охорони здоров'я, а також професійно супроводжувати клієнтів, які отримують психофармакологічне лікування.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Тема 1. Психофармакологія як міждисциплінарна галузь

Розгляд психофармакології на перетині психіатрії, клінічної психології, нейронаук і соціальної медицини. Аналіз місця психолога у фармакологічному лікуванні та меж професійної відповідальності.

Тема 2. Основи нейробіології та нейрохімії психічних розладів

Огляд базових нейробіологічних процесів, нейромедіаторних систем та їх ролі у формуванні психічних розладів. Формування розуміння біологічних підстав фармакологічних втручань.

Тема 3. Основні групи психотропних препаратів: класифікація та механізми дії

Вивчення антипсихотиків, антидепресантів, нормотиміків, анксиолітиків та інших груп препаратів. Аналіз механізмів дії з урахуванням психологічних ефектів і змін поведінки.

Тема 4. Клінічні показання та обмеження психофармакотерапії

Розгляд показань до медикаментозного лікування при різних психічних розладах. Усвідомлення меж ефективності фармакотерапії та необхідності комплексного підходу.

Тема 5. Побічні ефекти психотропних препаратів та їх психологічне значення

Аналіз соматичних, когнітивних та емоційних побічних ефектів психотропних засобів. Роль психолога у виявленні суб'єктивних скарг та підтримці пацієнта.

Тема 6. Психофармакологія і психотерапія: принципи поєднання

Розгляд моделей комбінованого лікування. Взаємодія фармакотерапії з різними психотерапевтичними підходами та вплив медикаментів на психотерапевтичний процес.

Тема 7. Роль психолога в мультидисциплінарній команді

Визначення функцій психолога у співпраці з психіатром, лікарями інших спеціальностей, соціальними працівниками. Комунікація, передача інформації та узгодження плану допомоги.

Тема 8. Прихильність до лікування (adherence): психологічні чинники та інтервенції

Психологічні причини відмови від медикаментів, страхи, переконання, стигма. Стратегії підвищення прихильності до лікування та підтримки відповідального ставлення пацієнта.

Тема 9. Психоосвіта пацієнтів і родин у процесі фармакотерапії

Значення психоосвіти для підвищення ефективності лікування. Робота з родиною, формування реалістичних очікувань та зниження тривоги щодо медикаментів.

Тема 10. Психофармакологія у кризових та складних клінічних станах

Особливості фармакотерапії при суїцидальному ризику, гострих психічних станах, коморбідних розладах. Роль психолога у кризовій оцінці та супроводі.

Тема 11. Етичні та правові аспекти міждисциплінарної взаємодії

Розгляд етичних дилем, конфіденційності, інформованої згоди та меж компетенції психолога в роботі з психофармакологією.

Тема 12. Сучасні тенденції та виклики міждисциплінарної психофармакології

Огляд персоналізованої медицини, цифрових технологій, фармакогенетики та нових моделей міжпрофесійної співпраці у сфері ментального здоров'я

ПОЛІТИКА КУРСУ

У процесі вивчення курсу здобувачі ознайомляться з базовими принципами психофармакології та механізмами дії основних груп психотропних препаратів; зрозуміють клінічні показання, протипоказання та побічні ефекти психофармакологічних засобів у лікуванні психічних розладів; сформулюють уявлення про взаємодію біологічних, психологічних і соціальних факторів у фармакотерапії; опанують роль психолога у мультидисциплінарній команді при фармакологічному лікуванні пацієнтів; навчатимуться виявляти психологічні реакції на медикаментозне лікування та ознаки неприхильності до терапії; розвинуть навички психоосвіти пацієнтів і членів їхніх родин щодо психофармакологічного лікування; усвідомити етичні межі компетенції психолога у взаємодії з психіатрами та іншими медичними спеціалістами; сформулюють здатність критично аналізувати фармакологічні рішення з позицій психологічної практики без відміни медичної відповідальності.

Навчання передбачає дотримання етичних норм, конфіденційності, академічної доброчесності та активну участь студентів у заняттях. Оцінювання здійснюється на основі поточного контролю, виконання всіх вказаних в програмі завдань та підсумкової атестації. Важливою складовою курсу є практичні заняття, присутність на яких є обов'язковою. Практичні заняття спрямовані на закріплення теоретичних знань, аналіз клінічних і професійних ситуацій, розвиток навичок професійного мислення та міжособистісної взаємодії. Пропуски практичних занять без поважної причини негативно впливають на підсумкову оцінку. У разі наявності поважної причини пропущене заняття може бути відпрацьоване шляхом виконання індивідуального завдання за погодженням із викладачем.

ОЦІНЮВАННЯ

Методи поточного контролю: Проводиться з метою оцінювання результатів навчання протягом семестру і включає систематичний моніторинг навчальних досягнень здобувачів. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять у формі виконання практичних завдань, розв'язання кейсів та активної участі в обговореннях, в обсязі навчального матеріалу, визначеному для кожного заняття.

- виконання практичних задач;
- активна участь в контактному занятті, на якому обговорюються виконані самостійно письмові роботи.

Методи підсумкового контролю: Проводиться з метою оцінювання результатів навчання наприкінці семестру, відповідно до навчального плану у формі іспиту, в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Форми поточного контролю:

Запропоновано 2 письмових практичних завдання, кожне з яких оцінюється у 20 балів. Додатково 20 балів можна заробити на контактному практичному занятті, взявши активну участь в аргументованій дискусії. Разом, за результатами поточного контролю, передбачений максимум 60 балів.

Форма підсумкового семестрового контролю:

Залік – тест. Передбачений максимум 40 балів.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Курс буде викладений у формі лекцій (24 год.) та практичних (4 год.) занять, практичних контактних (2 год.) занять, організації самостійної роботи студентів (75 год.).

Під час викладання дисципліни використовуються наступні методи навчання: словесні (лекція, пояснення, бесіда), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (аналіз кейсів, виконання практичних завдань), а також інтерактивні техніки та методики.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Stahl S. M. Stahl's Essential Psychopharmacology: Neuroscientific Basis and Practical Applications. 5th ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2021.

Stahl S. M. Prescriber's Guide: Stahl's Essential Psychopharmacology. 7th ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2020.

World Health Organization. Guidelines on Mental Health at Work. Geneva: WHO, 2022.
URL: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240053052>

World Health Organization. mhGAP Intervention Guide: Mental, Neurological and Substance Use Disorders in Non-Specialized Health Settings. Version 2.0. Geneva: WHO, 2016.
URL: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241549790>

National Institute for Health and Care Excellence (NICE). Depression in adults: treatment and management (NG222). London: NICE, 2022.
URL: <https://www.nice.org.uk/guidance/ng222>

National Institute for Health and Care Excellence (NICE). Generalised anxiety disorder and panic disorder in adults (CG113). London: NICE, 2011 (updated).
URL: <https://www.nice.org.uk/guidance/cg113>

American Psychiatric Association. Practice Guideline for the Treatment of Patients with Major Depressive Disorder. 3rd ed. Washington, DC: APA, 2010.
URL: <https://psychiatryonline.org>

American Psychiatric Association. DSM-5-TR: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders. 5th ed., text rev. Washington, DC: APA, 2022.

Taylor D., Barnes T., Young A. The Maudsley Prescribing Guidelines in Psychiatry. 14th ed. Hoboken: Wiley-Blackwell, 2021.

Gabbard G. O. Psychodynamic Psychiatry in Clinical Practice. 5th ed. Washington, DC: American Psychiatric Publishing, 2014.

Fonagy P., Bateman A. Mentalizing in Clinical Practice. Washington, DC: American Psychiatric Publishing, 2008.

Linehan M. M. Cognitive-Behavioral Treatment of Borderline Personality Disorder. New York: Guilford

Press, 1993.

Salas E., Reyes D. L., McDaniel S. H. The science of teamwork: Progress, reflections, and the road ahead. *American Psychologist*. 2020. Vol. 75(2), pp. 163–176.
DOI: <https://doi.org/10.1037/amp0000672>

World Medical Association. WMA International Code of Medical Ethics. Revised 2022.
URL: <https://www.wma.net/policies-post/wma-international-code-of-medical-ethics/>